مدیریت بر آموزش سازمانها سال سیزدهم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳ شماره صفحه ۴۶-۱۳

ارائه مدل ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم ایران (مطالعهٔ موردی: مدارس شهر تهران)

*سعیده زیبایی، دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بجنورد، ایران.
رویا افراسیابی، استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بجنورد، ایران.
حسینعلی بهرام‌زاده، دانشیار، گروه مدیریت دولتی، مؤسسهٔ آموزش عالی حکیمان، بجنورد، ایران.

چکیده

هدف پژوهش، ارائهٔ مدلی برای ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم شهر تهران است. پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع داده‌ها آمیخته اکتشافی است و به صورت کیفی-کمی انجام شده است. شرکت‌کنندگان بخش کیفی، شامل افراد خبره در حوزه مدیریت آموزشی و در بخش کمی شامل مدیران و دبیران است . برای تعیین حجم نمونه در بخش کیفی، با توجه به اصل اشباع داده ها و با روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۰ نفر انتخاب شدند و در بخش کمی، بر پایهٔ فرمول کوکران، ۳۶۴ نفر به‌صورت نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی، مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی، پرسشنامه پژوهش‌گرساخته است که روایی و پایایی آن توسط تحلیل عاملی تایید شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی، از کدگذاری باز و محوری و در بخش کمی از نرم افزارهای آماری SPSS-22، Smart- PLS، Liserel و آزمون‌های کاپای کوهن، روش مثلث سازی، آلفای کرونباخ، میانگین واریانس استخراج شده (AVE)، ماتریس جذر، آزمون کولموگروف اسمیرنف، تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی و t تک نمونه ای استفاده شد. نتایج پژوهش ، شناسایی ۶ بعد و ۱۶ مؤلفه و ۶۵ شاخص به شرح: بعد مدیریت و رهبری با ۳ مؤلفه و ۱۱ شاخص. بعد اعتقاد به خرد جمعی با ۳ مؤلفه و ۱۲ شاخص. بعد ارتقای سطح سلامت، بهداشت، و ایمنی در مدرسه با ۴ مؤلفه و ۱۳ شاخص. بعد توانمندسازی نیروی انسانی با ۲ مؤلفه و ۶ شاخص. بعد استقرار نظام یاددهی و یادگیری با ۲ مؤلفه و ۹ شاخص. بعد فعالیت‌های فوق‌برنامه با ۲ مؤلفه و ۱۴ شاخص می باشد. نتایج نشان داد که وضعیت موجود ارتقای کیفی و اثربخشی مدارس متوسطهٔ دوم کمتر از متوسط جامعه است. لذا ۲۱ ساز و کار اجرایی و مدلی ۶ بخشی ارائه و درجهٔ تناسب آن با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید متخصصین قرار گرفت.

واژگان کلیدی: ارتقای کیفی، اثربخشی، مدارس متوسطه دوم.

* نویسنده مسئول: s.zebaei8993@gmail.com
دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۷/۱۷ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۹

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]
[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

Managing Education in Organizations Vol.13/No.1/ Spring 2024 Page 13-46

Presenting the quality improvement (QI) model for iran secondary schools (Case study: schools in Tehran)

*saeedeh zebaei, PhD student in educational management, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Bojnord branch, Iran.
Roya Afrasiabi, Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Bojnord Branch, Iran.
Hossein Ali Bahramzadeh, Associate Professor, Department of Public Administration, Hakiman Institute of Higher Education, Bojnord, Iran.

Abstract
This research was conducted with the aim of providing a quality improvement model for second secondary schools in Tehran. In terms of purpose, the research is applied, and in terms of the type of data, it is mixed exploratory and it was done qualitatively-quantitatively. The participants of the qualitative part include experts in the field of educational management, and the participants of the quantitative part include managers and teachers. In the qualitative part, according to the principle of data saturation, 10 people were selected using the purposeful sampling method, and in the quantitative part, based on Cochran's formula, 364 people were selected by random sampling. The data collection tool in the qualitative part is a semi-structured interview and in the quantitative part, a researcher-made questionnaire, whose validity and reliability were confirmed by factor analysis. To analyze the data in the qualitative part, from open and axial coding and in the quantitative part, SPSS-22, Smart-PLS, Liserel statistical software and Cohen's kappa tests, triangulation method, Cronbach's alpha, average variance extracted (AVE), root matrix, Kolmogorov Smirnov test, exploratory and confirmatory factor analysis and single sample t were used. The research results identified 6 dimensions, 16 components and 65 indicators as follows: Management and leadership dimension with 3 components and 11 indicators. The dimension of belief in collective wisdom with 3 components and 12 indicators. The dimension of improving the level of health, hygiene, and safety in the school with 4 components and 13 indicators. The dimension of human power empowerment with 2 components and 6 indicators. The dimension of establishing the teaching and learning system with 2 components and 9 indicators. The dimension of extra-program activities is with 2 components and 14 indicators. The results showed that the current state of improving the quality and effectiveness of secondary schools is lower than the average of the society. Therefore, 21 implementation mechanisms and 6-part models were presented and their suitability level was approved by experts with 95% confidence.

Keywords: Quality improvement of schools, Tehran city, second secondary school

* Corresponding author: s.zebaei8993@gmail.com
Receiving Date: 9/10/2023 Acceptance Date: 30/12/2023

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

مقدمه

مدرسه، به‌عنوان یک نهاد حساس اجتماعی،در تحقق اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه جایگاه خاصی برعهده دارد (Rahimian,2016,p.53). در واقع توسعه هر جامعه ، به کیفیت مدارس آن جامعه بستگی دارد.کیفیت مدرسه، مفهومی چند بعدی است که تمام کارکردها و فعالیت های مدرسه از قبیل فرایند یاددهی ـ یادگیری دانش آموزان، معلمان، امکانات وتجهیزات و .. را شامل می شود و برای بهبود آن باید تمام عناصر اعم از درونداد، فرایند و برونداد مورد توجه باشد. (Bazarghan,2002,p.11). مفهوم کیفیت در آموزش، به راحتی قابل تعریف نیست .پیچیدگی فرآیند آموزش و مشخص نبودن اینکه کیفیت در این فرآیند چگونه شکل می گیرد، تعریف آن را مشکل کرده است. شماری از صاحبنظران بر این باورند که مفهوم کیفیت بدون شکل بوده و بنابراین غیر قابل اندازه گیری است و به عنوان راهکاری برای حرکت در راستای ارزش های اساسی محیط آموزشی، درک نیازهای افراد ذینفع، مشارکت در تصمیم گیری ها، فرآیندسازی، و بهبود مستمر در مؤسسه آموزشی تعریف گریده است.(Mehr Alizadeh,2004,p.53) .ارتقاء مدارس کلید اصلی رقابت میان کشورها و دغدغه اصلی برنامه ریزان آموزشی است . در حقیقت اگر به کیفیت توجه نشود، همه کوششها و هزینه‌ها بیهوده است، زیرا نه فقط عمر دانش آموزان تباه شده؛ بلکه توانایی برای رقابت و بقا در جهان ، از دست خواهد رفت. (Torani,2001,p.51).

نتایج مطالعات بین المللی تیمز و پرلز [1](2019) حاکی از افت شدید کیفیت در آموزش و پرورش کشور است (Shirzad,2021,p.83). که این موضوع با توجه به انتظارات سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴، قدری نگران کننده است. در واقع تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان ، نه تنها موفق به دستیابی به نتایج مثبت مدرسه نمی‌شوند ؛ بلکه بدون کسب دانش و مهارت‌هایی که لازمهٔ زندگی در جهان پیچیده و چالش‌برانگیز است، وارد جامعه می‌شوند. این موضوع به معنای عدم پیشرفت و کاهش سرعت در مسیر توسعه‌یافتگی است . لذا عملکرد سیستم های آموزشی نیازمند طراحی مجدد با استفاده از فنون کیفیت دارند. چشم انداز ۴۰ ساله، نقشهٔ جامع علمی کشور و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر این مفهوم اساسی تأکید دارند که با مدارس سنتی نمی توان دانش آموختگان را برای زندگی فردا آماده نمود و برای رسیدن به این که دانش آموختگانی دانا و توانا و متعهد در عرصه های داخلی و بین المللی داشته باشیم، نیازمند تحول در تمامی عرصه های تعلیم و تربیت می باشیم(Haj Babaei,2013). نتایج پژوهش Urumchi& Vahdat (2015)که با هدف تعیین مؤلفه های مدرسه اثر بخش و ارائه الگوی مناسب برای مدرسه در دوره ابتدایی انجام شد، نشان میدهد که مؤلفه های ارتقا کیفی و اثربخشی مدرسه عبارتند

[1] TIMSS @ PERLS

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

از: ساختار سازمانی مدرسه، اهداف علمی، فضای آموزشی با نشاط ، جو مثبت مدرسه، رهبری آموزشی و اداری، توسعه حرفه ای، تعهد حرفه ای وسیع، برنامه درسی تعریف شده، اثر بخشی معلم؛ جایگاه دانش آموز هستند.

همچنین نتایج پژوهش(Ziduli &Boka (2023. ، با عنوان بهبود کیفیت آموزش در مدارس آفریقای جنوبی ، از طریق مطالعات سبک رهبری ؛ بیان می کنند که با وجود اینکه از انتشار قانون مدارس آفریقای جنوبی ۲۷ سال گذشته؛ اما هنوز هم مدارس بسیار عملکرد ضعیفی دارند. این موضوع مربوط به مدیرانی است که فاقد مهارت‌های رهبری و توانمندی هستند. در این مقاله راهکارهایی ارائه شده تا مدیران مدارس روستایی آفریقای جنوبی بتوانند در تصمیم گیری‌های کلان وزارت آموزش و پرورش آفریقا شرکت کنند و بتوانند مدارس را ارتقا دهند .نتایج پژوهش(2020) Babb& Jones با عنوان بررسی شیوه‌های مدیریت بهبود مدارس نروژ با استفاده از نظر دانش آموزان نشان می‌دهد که فعال شدن شوراهای دانش آموزی از مهمترین موضوعات ارتقاء کیفی مدارس است و دانش آموزان نروژی معتقدند : مدرسه دانش آموز است؛ مدرسه ساختمان و مدیر نیست.

مطالعات نشان می‌دهد که، ارتقای کیفی مدارس، به عنوان یک موضوع مدیریتی و تربیتی به تفکر و پژوهش نیاز دارد. از طرفی با توجه به اینکه ارتقاء شاخص‌ها ی مدارس باید مبتنی بر نقشهٔ جامع علمی کشور و سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش باشد ، تا بتواند زمینه‌ساز تحقق مراتب حیات طیبه در دانش‌آموزان و کانون عرضهٔ خدمات و فرصت‌های تعلیم‌وتربیت به فراگیران باشد و تکوین و تعالی پیوستهٔ هویت آنان بر پایهٔ نظام معیار اسلامی را ضمانت کند(AlZahrani, 2016 ,p.138)؛ لذا بخشی از مسئلهٔ اصلی پژوهش حاضر ، این است که چرا اثربخشی آموزشی در ایران به‌ویژه در دورهٔ متوسطه ، که اندیشمندان این دوره را دوران طوفان، فشار و نقطهٔ عطف زندگی نامیده‌اند و در گزارش نهایی اجلاس منطقه‌ای یونسکو به‌عنوان یک دورهٔ انتقالی میان آموزش عمومی غیرتخصصی و دورهٔ آموزش‌عالی معرفی گردیده است، کاهش یافته است. بر این اساس، سوالات پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

سوال اصلی:

مدل ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم شهر تهران چیست؟

سوالات فرعی:

۱- ابعاد و مؤلفه‌های ارتقای کیفی مدارس کدامند؟

۲- وضع موجود اثربخشی مدارس متوسطهٔ دوم چگونه است؟

۳- سازوکارهای اجرایی ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم کدامند؟

۴- درجهٔ تناسب مدل ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم از دیدگاه صاحب‌نظران به چه میزان است؟

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی و به‌صورت کیفی-کمّی انجام شده است. شرکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل اساتید و متخصصان مدیریت آموزشی که در حوزه ستادی وزارت و اداره کل آموزش‌وپرورش و دانشگاه فرهنگیان خدمت می‌کنند و در بخش کمّی ،جامعه آماری شامل دو گروه مدیران مدارس (به تعداد ۵۳۰ نفر)، دبیران و هنرآموزان دارای حداقل ۱۰ سال سابقه خدمت (به تعداد ۶۲۷۰ نفر) در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ می‌باشد . در بخش کیفی از روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد نمونه ، با استفاده از اصل اشباع داده‌ها، ۱۰ نفر که از این تعداد ۴ نفر از اساتید دانشگاه، ۲ نفر از رؤسای آموزش‌وپرورش، ۳ نفر مدیر مدرسه، و ۱ نفر دبیر بودند. از تعداد ذکر شده، ۳ نفر دارای مدرک دکتری، ۵ نفر دارای مدرک فوق‌لیسانس و تعداد ۲ نفر دارای مدرک لیسانس بودند. از نظر جنسیتی نیز، تعداد ۷ نفر مرد و ۳ نفر زن بودند. در بخش کمّی، با توجه به نامتجانس بودن زیرگروه‌ها از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، استفاده شد . برای این منظور از بین دو گروه منتخب ، نمونه مورد نظر به شرح ذیل تعیین و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۶۴ نفر مشخص شد.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1+\frac{1}{N}\left(\frac{z^2 pq}{d^2}-1\right)} = 364 = \frac{\frac{1.96^2 \times 0.5^2}{0.05^2}}{1+\frac{1}{6800}\times\left(\frac{1.96^2 \times 0.5^2}{0.05^2}-1\right)}$$

در این فرمول N حجم جامعه است. به جای p و q نیز از حداکثر مقدار آنها یعنی ۰/۵ استفاده می‌شود. در سطح خطای پنج درصد از d برابر ۰/۰۵ و Z^2 برابر ۱/۹۶ استفاده می‌شود.

جدول ۱: توزیع جامعه و نمونه در بخش کمی

گروه	جامعه	نمونه	درصد
مدیران مدارس	۵۳۰	۲۸	۷/۵
دبیران و هنرآموزان	۶۲۷۰	۳۳۶	۸۹/۵
جمع	۶۸۰۰	۳۶۴	۱۰۰

در بخش کیفی پژوهش، ابزار مورد استفاده برای شناسایی ابعاد ارتقای کیفی مدارس متوسطهٔ دوم مصاحبه نیمه‌ساختارمند و در بخش کمّی پژوهش، ابزار مورد استفاده جهت تعیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های ارتقاء کیفی مدارس متوسطه دوم پرسش‌نامه است که این پرسش‌نامه با مطالعه مبانی نظری و پیشینه

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

پژوهش‌های انجام شده و با عنایت به ابعاد شناسایی شده در بخش کیفی توسط محقق طراحی شده است. این پرسش‌نامه بر مبنای مقیاس ۵ گزینه‌ای (خیلی کم با نمره ۱، کم با نمره ۲، نظری ندارم با نمره ۳، زیاد با نمره ۴ و خیلی زیاد با نمره ۵) است. اطلاعات جمعیت شناختی جامعه مورد مطالعه نیز از حیث جنسیت و سن، مدرک تحصیلی و سابقه کار جمع‌آوری شده است. برای تعیین روایی مصاحبه از روش «مثلث سازی»[1] (ترکیب روش‌ها) استفاده شد. برای تعیین پایایی مصاحبه از ضریب کاپای کوهن[2] (K) استفاده شد. طبق فرمول کاپا، مقادیر بین ۰/۴ تا ۰/۶ توافق متوسط، مقادیر ۰/۶ تا ۰/۸ توافق قابل ملاحظه و مقادیر بیش از ۰/۸ توافق عالی بین دو ارزیاب (خبره) را نشان می‌دهد که بر اساس جدول شماره ۲ ضریب کاپای به دست آمده بر اساس میزان توافق دو خبره، برابر با ۰/۷۹۲ و در سطح ۰/۰۵ به دست آمد که نشان دهنده میزان توافق دو خبره، در حد «قابل ملاحظه» است و در نتیجه مصاحبه صورت گرفته در پژوهش از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

برای تعیین روایی صوری از طریق اجرای آزمایشی بین ۳۰ نفر از اعضای نمونه و روایی محتوایی از طریق قضاوت خبرگان و ثبت نظرات اصلاحی ایشان و اطمینان از اینکه عبارات مندرج در پرسش‌نامه، تمامی خصیصه‌های مورد نظر پژوهش را می‌سنجد، بررسی و مورد تأیید قرار گرفت.

برای تعیین روایی تشخیصی از معیار روایی همگرا و واگرا که مختص به مدل‌سازی معادلات ساختاری است به واسطه نرم‌افزار آماری Smart-PLS مورد بررسی قرار گرفت. به طوریکه در قسمت روایی تشخیصی همگرا از معیار میانگین واریانس استخراج شده استفاده شد. مقدار ملاک برای سطح قبولی میانگین واریانس استخراج شده بالاتر با ۰/۵ می‌باشد. در قسمت روایی تشخیصی واگرا، میزان تفاوت بین شاخص‌های یک سازه با شاخص‌های سازه‌های دیگر در مدل مقایسه می‌شود. این کار از طریق مقایسه جذر میانگین واریانس استخراج شده هر سازه با مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها محاسبه می‌شود. برای این کار یک ماتریس باید تشکیل داد، که مقادیر قطر اصلی ماتریس جذر میانگین واریانس استخراج شده ضرایب هر سازه می‌باشد و مقادیر پایین و بالای قطر اصلی، ضرایب همبستگی بین هر سازه با سازه‌های دیگر است .

[1] Triangulation
[2] Cohen’s Kappa Coefficient

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

جدول ۲: روایی تشخیصی همگرا

مؤلفه‌ها	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	نتیجه
۱-توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها	۰/۷۱۵	قابل قبول
۲-توسعه روابط انسانی و اخلاقی	۰/۷۲۶	قابل قبول
۳-مدیریت امور اجرایی و اداری	۰/۸۴۰	قابل قبول
۴-تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	۰/۵۶۹	قابل قبول
۵-توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	۰/۷۲۳	قابل قبول
۶-استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	۰/۶۴۵	قابل قبول
۷-ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	۰/۸۰۱	قابل قبول
۸-فراهم سازی شرایط ایمن در مدرسه	۰/۷۳۶	قابل قبول
۹-زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	۰/۷۰۲	قابل قبول
۱۰-پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	۰/۶۱۸	قابل قبول
۱۱-توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	/۵۴۰	قابل قبول
۱۲-آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	۰/۶۱۶	قابل قبول
۱۳-استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	۰/۷۰۰	قابل قبول
۱۴-تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	۰/۷۵۰	قابل قبول
۱۵-اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	۰/۵۵۳	قابل قبول
۱۶-توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه	۰/۶۰۶	قابل قبول

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، مقدار میانگین واریانس استخراج شده به دست آمده در تمام مؤلفه‌های ۱۶گانه از مقدار قابل قبول (۰/۵) بالاتر می‌باشد و این امر مؤید آن است که روایی همگرای مؤلفه‌های ۱۶گانه مندرج در پرسش‌نامه پژوهش در حد قابل قبول بوده و مورد تأیید می‌باشد. پایایی پرسش‌نامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ به واسطه نرم‌افزار آماری SPSS محاسبه گردیده است. بدینصورت که پرسش‌نامه بر روی نمونه ۶۰ نفره اجرا شد و ضرایب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌ها به شرح جدول شماره ۳ برآورد شد و همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار تمامی اعداد به دست آمده، به دلیل آنکه

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

بالاتر از ۰/۷ می‌باشند، نشان دهنده همسانی درونی و اعتبار پرسش‌نامه پژوهش است و نیازی به حذف عبارات جهت بالا بردن اعتبار بیشتر پرسش‌نامه نیست.

جدول ۳: ضرایب پایایی ابزار پژوهش

مؤلفه‌ها	آلفای کرونباخ
۱-توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها	۰/۸۲
۲-توسعه روابط انسانی و اخلاقی	۰/۷۵
۳-مدیریت امور اجرایی و اداری	۰/۷۹
۴-تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	۰/۷۶
۵-توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	۰/۷۷
۶-استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	۰/۷۶
۷-ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	۰/۸۰
۸-فراهم سازی شرایط ایمن در مدرسه	۰/۷۹
۹-زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	۰/۸۲
۱۰-پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	۰/۸۱
۱۱-توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	۰/۷۷
۱۲-آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	۰/۷۹
۱۳-استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	۰/۸۳
۱۴-تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	۰/۸۴
۱۵-اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	۰/۷۶
۱۶-توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه	۰/۷۷
کلی	۰/۸۶

یافته‌ها

یافته‌های به‌دست آمده در بخش توصیف متغیرهای جمعیت‌شناختی نشان داد که از نظر سن از بین ۳۶۴ نفر مجموعاً ۶۱ نفر (۱۶/۶ درصد) کمتر از ۳۰ سال، ۱۴۲ نفر (۳۸/۷ درصد) بین ۳۱ تا ۴۰ سال و ۱۱۷ نفر

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

(۳۲/۴ درصد) بیشتر از ۴۱ سال سن هستند. از نظر مدرک تحصیلی از بین ۳۶۴ نفر مجموعاً ۴ نفر (۱/۰۹ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق‌دیپلم، مجموعاً ۱۴۲ نفر (۳۸/۹ درصد) دارای مدرک تحصیلی لیسانس، مجموعاً ۱۸۲ نفر (۴۹/۹ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق‌لیسانس و مجموعاً ۶ نفر (۱/۶۳ درصد) دارای مدرک تحصیلی دکتری هستند. از نظر سابقهٔ کار، در گروه افراد دارای سابقهٔ کار بین ۱۰ تا ۱۵ سال تعداد ۴۱ نفر (۱۱/۵ درصد) و افراد دارای سابقهٔ کار بین ۱۶ تا ۲۰ سال، تعداد ۱۴۳ نفر (۳۹/۲ درصد) و افراد دارای سابقهٔ کار بین ۲۱ تا ۲۵ سال، تعداد ۱۴۹ نفر (۴۰/۸ درصد) و افراد دارای سابقهٔ بین ۲۶ تا ۳۰ سال ۳۱ نفر (۱۰/۲ درصد) هستند.

یافته‌های به‌دست آمده در خصوص بررسی نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌ها از راه سه آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، ضرایب کجی و کشیدگی نشان داد که داده‌ها نرمال هستند و می‌بایست از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده کرد. در خصوص ابعاد ارتقای کیفی مدارس، با استفاده از کدگذاری باز و محوری، به استخراج ۶ بُعد از ۲۴ مفهوم منجر شد که هریک از این ابعاد عبارت‌اند از:

۱- مدیریت و رهبری، ۲- اعتقاد به خرد جمعی، ۳- ارتقای سطح سلامت، بهداشت، و ایمنی در مدرسه، ۴- توانمندسازی نیروی انسانی، ۵- استقرار نظام یاددهی و یادگیری، ۶- فعالیت‌های فوق‌برنامه.

همچنین با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی، پس از ۱۸ بار چرخش، تعداد ۱۶ مؤلفه را به عنوان مؤلفه‌های ارتقای کیفی مدارس از بین ۶۵ شاخص نشان داد و مشخص شد که ۶۶/۹۱۲ درصد کل واریانس توسط این ۱۶ مؤلفه تبیین می‌شود.

سؤال اول تحقیق: ابعاد و مؤلفه هـای ارتقاء کیفی مـدارس کدامند؟

برای پاسخ به این سوال، در بخش کیفی از هر مصاحبه، مفاهیمی استخراج شد که این مفاهیم در کدگذاری باز جای داده شدند و سپس مفاهیم مستخرجه، در قسمت کدگذاری محوری، تبدیل به یک بعد شدند که نتایج به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ٤: کدگذاری باز و محوری

کدگذاری باز (مفاهیم مستخرجه)	کدگذاری محوری	کد مصاحبه شونده
۱-۱-ایجاد شرایط برای رشد خلاقیت کارکنان و معلمان	۱-مدیریت و رهبری	A1,A2,A5,A10
۱-۲-ارتباطات انسانی		A1,A4,A5,A6,A9
۱-۳- رعایت اخلاق اداری		A2,A5,A8,A10
۱-۴-توجه به نظام پرداخت و امور رفاهی کارکنان و معلمان		A1,A2,A3,A5,A8,A9
۲-۱-مشارکت والدین در فرآیند تربیتی و آموزشی	۲-اعتقاد به خرد جمعی	A2,A5,A6,A8,A9
۲-۲-ستفاده از توانمندی های والدین		A1,A2,A4,A6,A8,A9

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۲-۳-همکاری دو جانبه کارکنان و معلمان و دانش آموزان با یکدیگر		A1,A2,A4,A7,A8
۳-۱-اهمیت مدرسه به رعایت اصول بهداشتی	۳-ارتقای سطح سلامت ، بهداشت و ایمنی در مدرسه	A1,A3,A4,A7,A10
۳-۲-ایجاد شرایط فیزیکی استاندارد در مدرسه		A5,A7,A10
۳-۳-ایجاد فضای شاد در کلاس درس		A2,A3,A7,A9
۳-۴-کنترل نا هنجاری ها ، خشونت و پرخاشگری در مدرسه		A1,A7,A10
۴-۱-ترویج فرهنگ کتابخوانی	۴-توانمند سازی نیروی انسانی	A2,A3,A4,A6
۴-۲-درس پژوهی		A2,A3,A4,A6
۴-۳-اقدام پژوهی		A1,A2,A3
۴-۴-ایجاد روحیه پژوهشگری		A1,A3,A4,A6,A7,A9
۵-۱-بکارگیری روش های تدریس متنوع و جدید	۵-استقرار نظام یاد دهی و یادگیری	A3,A5,A6,A9,A10
۵-۲-مدیریت کلاس درس		A1,A3,A7,A10
۵-۳-مشارکت دانش آموزان در فعالیت های یادگیری		A5,A6,A7,A8,A9,A10
۵-۴-جلب توجه دانش آموزان به درس		A1,A6,A9
۵-۵-افزایش یادگیری با بکارگیری فناوری اطلاعات		A2,A5,A6,A7,A9
۶-۱-اجرای مسابقات هنری	۶-فعالیت های فوق برنامه	A1,A5,A7,A8,A9,A10
۶-۲-اجرای فعالیت های ورزشی		A1,A2,A5,A7,A9,A10
۶-۳-برگزاری نمایشگاه از تولیدات دستی دانش آموزان		A2,A5,A10
۶-۴-نگرش کارآفرینانه در مدرسه		A2,A3,A4,A7,A9,A10

همان طور که در جدول شماره ۴ نشان داده شده است، نتایج حاصل از کدگذاری باز و محوری ، به استخراج ۶ بعد از ۲۴ مفهوم منجر شده است که هر یک از این ابعاد عبارتند از : مدیریت و رهبری ، اعتقاد به خرد جمعی، ارتقای سطح سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه، توانمندسازی نیروی انسانی، استقرار نظام یاددهی و یادگیری، فعالیت‌های فوق برنامه.

و در بخش کمی از روش تحلیل عامل اکتشافی استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی بر روی پاسخ‌های ۳۹۶ نفر از نمونه مورد مطالعه، تعداد ۱۶ مؤلفه نخست را به عنوان مؤلفه های ارتقاء کیفی مدارس از بین ۶۵ شاخص نشان می‌دهد .

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

جدول ۵ : مؤلفه های استخراج شده از شاخص‌ها و میزان اثر (درصد واریانس) آنها

مؤلفه	میزان اثر (درصد واریانس)	شاخص
۱-اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	۷/۸۶۸	۴۰-۳۹-۴۱-۳۷-۳۵-۳۸-۳۶-۳۴-۴۲
۲-توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه	۶/۰۵۳	۶-۷-۸-۵-۹
۳-توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها	۵/۷۲۰	۲۳-۲۴-۲۶-۲۵
۴-توسعه روابط انسانی و اخلاقی	۵/۱۵۲	۲۷-۱۴-۱۳-۱۲
۵-مدیریت امور اجرایی و اداری	۴/۹۱۲	۱۶-۱۵-۶۰
۶-استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	۴/۸۸۲	۶۵-۶۱-۵۶-۵۷
۷-تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	۴/۷۸۰	۴۶-۴۵-۴۴-۴۷-۴۸
۸-ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه و کلاس درس	۳/۹۴۷	۴۳-۱۸-۱۷
۹-فراهم‌سازی شرایط ایمن در مدرسه	۳/۷۷۰	۱۹-۲۰-۲۲
۱۰-زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	۳/۵۸۳	۲-۴-۳-۶۳
۱۱-پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	۳/۳۱۶	۶۲-۵۹-۱
۱۲-تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	۳/۱۰۹	۶۴-۵۴-۵۳-۵۵-۳۲
۱۳-توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	۲/۸۱۴	۳۳-۳۰-۳۱-۲۹
۱۴-استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	۲/۵۶۳	۲۸-۵۲-۵۱
۱۵-توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	۲/۲۳۰	۵۸-۵۰-۴۹
۱۶-آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	۲/۲۱۰	۱۰-۱۱-۲۱

سؤال دوم تحقیق: وضع موجود اثربخشی مدارس متوسطه دوم چگونه است؟

برای بررسی این سؤال، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است. بدین صورت که مؤلفه ها و شاخص‌های شناسایی شده در اثربخشی مدارس متوسطه دوم، با میانگین جامعه که برابر با ۳ است، مورد مقایسه قرار گرفتند. نتایج به دست آمده به شرح زیر می‌باشد:

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

جدول ٦: آزمونtتک نمونه‌ای برای تعیین وضع موجود مولفه های اثربخشی مدارس متوسطه دوم

میانگین جامعه = ۳					
مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	Sig
۱-توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه	۳/۰۶۱۷	۰/۷۸۰۰۲	۱/۵۰۸	۳۶۳	۰/۱۳۲
۲-اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	۲/۹۲۹۱	۰/۸۰۵۱۷	-۱/۶۸۰	۳۶۳	۰/۰۹۴
۳-توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها	۲/۹۹۳۸	۰/۷۸۵۶۳	-۰/۱۵۰	۳۶۳	۰/۸۸۱
۴-توسعه روابط انسانی و اخلاقی	۳/۰۹۰۷	۰/۹۳۲۴۸	۱/۸۵۵	۳۶۳	۰/۰۶۴
۵-مدیریت امور اجرایی و اداری	۲/۹۶۲۵	۰/۸۸۸۰۴	-۰/۸۰۷	۳۶۳	۰/۴۲۰
۶-استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	۲/۹۱۶۲	۰/۸۱۷۰۴	-۱/۹۵۷	۳۶۳	۰/۰۵۱
۷-تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	۳/۰۳۳۵	۰/۸۲۷۹۴	۰/۷۷۲	۳۶۳	۰/۴۴۰
۸-ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	۳/۰۳۸۵	۱/۰۱۴۹۱	۰/۷۲۳	۳۶۳	۰/۴۷۰
۹-فراهم سازی شرایط ایمن در مدرسه	۳/۰۹۹۸	۰/۹۵۶۷۳	۱/۹۹۱	۳۶۳	۰/۰۴۷
۱۰-زیباسازی و ایجاد نشاط در مدرسه	۳/۰۲۶۸	۰/۷۶۷۴۵	۰/۶۶۶	۳۶۳	۰/۵۰۶
۱۱-پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	۲/۹۱۲۱	۰/۹۲۲۷۵۴	-۱/۸۰۸	۳۶۳	۰/۰۷۱
۱۲-تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	۲/۹۲۷۹	۰/۸۷۶۱۸	-۱/۵۷۰	۳۶۳	۰/۱۱۷
۱۳-توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	۲/۹۳۲۷	۰/۸۳۰۶۷	-۱/۵۴۶	۳۶۳	۰/۱۲۳
۱۴-استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	۳/۰۴۴۹	۰/۹۱۱۸۵	۰/۹۳۹	۳۶۳	۰/۳۴۸
۱۵-توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	۲/۹۷۷۱	۰/۸۸۸۱۹	-۰/۴۹۲	۳۶۳	۰/۶۲۳
۱۶-آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	۲/۰۳۵۷	۰/۹۲۲۶۰	۰/۷۳۹	۳۶۳	۰/۴۶۱

همان طور که در جدول ۶ نشان داده شده است، آماره tمحاسبه شده در تمام ۱۶ مؤلفه و ۶۵ شاخص آن نشان می‌دهد که مقادیر به دست آمده با درجه آزادی ۳۹۳ و آلفای ۰/۰۵ کوچکتر از مقدار **t** بحرانی (۱/۹۶) هستند. لذا مشخص می‌شود که بین میانگین‌های مشاهده شده و میانگین جامعه (۳) تفاوت معناداری وجود ندارد و در نتیجه، وضعیت موجود اثربخشی مدارس متوسطه دوم کمتر از متوسط جامعه است و کمترین میانگین مربوط به مؤلفه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه (۲/۹۱۲۱) و بیشترین میانگین مربوط به فراهم سازی شرایط ایمن در مدرسه (۳/۰۹۹۸) است.

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

سوال اصلی تحقیق :مدل مناسب برای ارتقاء کیفی مدارس متوسطه دوم استان تهران چیست؟

برای بررسی این سوال ، از آزمون تحلیل عاملی تاییدی با استفاده از تکنیک مدل یابی معادله ساختاری (SEM)با نرم افزار آماری لیزرل استفاده شده است که نتایج به دست آمده به شرح زیر می باشد:

جدول ۷: آزمونtتک نمونه‌ای برای تعیین وضع موجود مولفه های اثربخشی مدارس متوسطه دوم

بعد (متغیر پنهان۱)	مولفه (متغیر پنهان ۲)	شماره شاخص (متغیر اشکار)	بار عاملی استاندارد شده	مقدار t	R^2	P-value	نتیجه
۱- فعالیت های فوق برنامه	۱-۱- اجرای فعالیت های پرورشی وفرهنگی ، ورزشی وهنری	Q36	0.61	11	0.53	<0.05	معنادار
		Q38	0.68	11.51	0.58	<0.05	معنادار
		Q35	0.60	10.58	0.48	<0.05	معنادار
		Q37	0.65	11.11	0.55	<0.05	معنادار
		Q41	0.59	10.36	0.47	<0.05	معنادار
		Q39	0.56	10.34	0.46	<0.05	معنادار
		Q40	0.63	11.04	0.53	<0.05	معنادار
		Q42	0.79	11.93	0.61	<0.05	معنادار
		Q34	0.57	10.80	0.50	<0.05	معنادار
	۱-۲- توسعه فعالیت های کار آفرینانه	Q9	0.73	12.09	0.63	<0.05	معنادار
		Q5	0.66	11.74	0.59	<0.05	معنادار
		Q8	0.61	10.98	0.48	<0.05	معنادار
		Q7	0.53	10.39	0.42	<0.05	معنادار
		Q6	0.91	20.12	0.75	<0.05	معنادار
۲- مدیریت و	۲-۱- توجه وحمایت از خلاقیت و نوآوری	Q25	0.57	10.37	0.40	<0.05	معنادار
		Q26	0.62	10.94	0.48	<0.05	معنادار
		Q24	0.89	16.66	0.62	<0.05	معنادار
		Q23	0.60	10.56	0.44	<0.05	معنادار
	۲-۲- روابط انسانی و	Q12	0.76	16.45	0.61	<0.05	معنادار

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

رهبری	اخلاقی	Q13	0.88	17.30	0.65	<0.05	**معنادار**
		Q14	0.64	11.76	0.57	<0.05	**معنادار**
		Q27	0.51	9.21	0.35	<0.05	**معنادار**
	۲-۳- مدیریت امور اجرایی و اداری	Q60	0.63	10.37	0.45	<0.05	**معنادار**
		Q15	0.82	13.37	0.74	<0.05	**معنادار**
		Q16	0.76	13.11	0.70	<0.05	**معنادار**
۳- استقرار نظام یاددهی و یادگیری	۳-۱- استفاده از روش های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	Q57	0.60	10.49	0.46	<0.05	**معنادار**
		Q56	0.84	12.09	0.61	<0.05	**معنادار**
		Q61	0.55	9.39	0.36	<0.05	**معنادار**
		Q65	0.73	11.73	0.59	<0.05	**معنادار**
	۳-۲- تجهیزات و هوشمند سازی مدرسه و کلاس درس	Q48	0.67	12.40	0.64	<0.05	**معنادار**
		Q47	0.70	12.47	0.68	<0.05	**معنادار**
		Q44	0.72	12.67	0.70	<0.05	**معنادار**
		Q45	0.61	10.83	0.44	<0.05	**معنادار**
		Q46	0.86	15.07	0.75	<0.05	**معنادار**
۴-ارتقای سطح بهداشت و ایمنی در مدرسه	۴-۱- ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	Q17	0.64	9.63	0.36	<0.05	**معنادار**
		Q18	0.56	7.41	0.25	<0.05	**معنادار**
		Q43	0.80	12.43	0.69	<0.05	**معنادار**
	۴-۲- زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	Q63	0.73	12	0.60	<0.05	**معنادار**
		Q3	0.59	10.08	0.43	<0.05	**معنادار**
		Q4	0.81	13.35	0.72	<0.05	**معنادار**
		Q2	0.83	13.40	0.76	<0.05	**معنادار**
	۴-۳- پیشگیری از آسیب های اجتماعی در مدرسه	Q1	0.79	14.51	0.71	<0.05	**معنادار**
		Q59	0.52	11.92	0.58	<0.05	**معنادار**
		Q62	0.48	11.49	0.55	<0.05	**معنادار**
۵-اعتقاد به خرد جمعی	۵-۱- تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	Q32	0.75	12.22	0.62	<0.05	**معنادار**
		Q55	0.69	11.38	0.57	<0.05	**معنادار**
		Q53	0.64	11.04	0.52	<0.05	**معنادار**
		Q54	0.58	11	0.51	<0.05	**معنادار**
		Q64	0.43	9.06	0.35	<0.05	**معنادار**
	۵-۲- توسعه مشارکت	Q29	0.74	12.89	0.62	<0.05	**معنادار**

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

	کارکنان و معلمان	Q31	0.70	12.01	0.59	<0.05	**معنادار**
		Q30	0.77	12.92	0.65	<0.05	**معنادار**
		Q33	0.63	11.23	0.53	<0.05	**معنادار**
	۵-۳- استفاده از مشارکت دانش آموزان در اداره امور مدرسه	Q51	0.70	11.14	0.55	<0.05	**معنادار**
		Q52	0.78	11.88	0.57	<0.05	**معنادار**
		Q28	0.81	11.96	0.60	<0.05	**معنادار**
۶-توانمند سازی نیروی انسانی	۶-۱- توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	Q49	0.89	12.43	0.62	<0.05	**معنادار**
		Q50	0.75	11.68	0.57	<0.05	**معنادار**
		Q58	0.62	10.44	0.46	<0.05	**معنادار**
	۲- ۶- آموزش تخصصی ، حرفه ایی و تبادل تجربه	Q21	0.83	12.66	0.66	<0.05	**معنادار**
		Q11	0.50	10.38	0.44	<0.05	**معنادار**
		Q10	0.76	12.33	0.61	<0.05	**معنادار**

از جدول ۷ و نمودار تحلیل عاملی استنباط می شود که مدل پژوهش دارای ۶ بعد، ۱۶ مولفه و ۶۵ شاخص است و بار عاملی تمام ابعاد و مولفه ها و شاخص های آن بیشتر از ۰.۳ است و در حد قابل قبولی قرار دارد. مقدار Tبه دست آمده در تمام مسیرها بزرگتر از ۱.۹۶ است بنابراین می توان گفت ، ارتباط معناداری بین هر بعد و مولفه با شاخص های آن وجود دارد و می توان نتیجه گرفت که مقادیر به دست آمده در شاخص‌های برازش مدل در کل ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌ها (تعداد ۶ بعد و ۱۶ مؤلفه و ۶۵ شاخص) مطابق با استانداردهای قابل قبول است و می توان با اطمینان اظهار نمود که مدل تحقیق از برازش مناسبی برخوردار است و داده‌های تجربی اصطلاحاً به خوبی با آن منطبق می‌باشند.

سؤال چهارم تحقیق : درجه تناسب مدل پیشنهادی از دیدگاه صاحب‌نظران به چه میزان است؟

برای تعیین درجه تناسب مدل پیشنهادی جهت ارائه مدل نهایی، به نظر خواهی از ۳۰ نفر از متخصصان حوزه آموزش و پرورش پرداخته شد. آزمون مناسب جهت این بررسی، آزمـونtتک نمونه‌ای در نظر گرفته شد و با توجه به مقیاس پرسش نامه که ۵ درجـه‌ای لیکرت بود، مبنای تصمیم گیری بر اساس نمره ۳ در نظر گرفته شد که نتایج به دست آمده به شرح جداول زیر می‌باشد.

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

جدول ۸: آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب ابعاد مدل

ابعاد مدل	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
۱-مدیریت و رهبری	۴/۶۷	۰/۶۰۶	۱۵/۰۵۲	۲۹	۰/۰۰۰
۲-اعتقاد به خرد جمعی	۴/۸۰	۰/۴۸۴	۲۰/۳۶۰	۲۹	۰/۰۰۰
۳-ارتقای سطح سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه	۴/۸۳	۰/۴۶۱	۲۱/۷۷۶	۲۹	۰/۰۰۰
۴-توانمندسازی نیروی انسانی	۴/۷۷	۰/۵۸۶	۱۷/۰۲۶	۲۹	۰/۰۰۰
۵-استقرار نظام یاددهی و یادگیری	۴/۷۵	۰/۳۰۵	۳۱/۵۰۸	۲۹	۰/۰۰۰
۶-فعالیت‌های فوق‌برنامه	۴/۷۳	۰/۵۸۳	۱۶/۲۷۶	۲۹	۰/۰۰۰
ابعاد (کلی)	۴/۷۵۸۷	۰/۳۱۴۲۴	۳۰/۶۵۵	۲۹	۰/۰۰۰

همان‌طور که نتایج به دست آمده از جدول شماره ۸ نشان می‌دهد، در ابعاد مدل، آماره t محاسبه شده t=۳۰/۶۵۵ در سطح ۰/۰۵ معنادار است. مقایسه میانگین ابعاد مدل M=۴/۷۵۸۷ با میانگین جامعه ۳=t-value نشان می‌دهد که ابعاد مطرح شده در مدل از نظر متخصصین دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول ۹: آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب مؤلفه‌های مدل

مؤلفه‌های مدل	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
۱-توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه	۴/۶۹	۰/۴۳۸	۲۱/۰۷۳	۲۹	۰/۰۰۰
۲-اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	۴/۸۶	۰/۲۷۳	۳۷/۲۴۳	۲۹	۰/۰۰۰
۳-توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها	۴/۶۷	۰/۶۰۶	۱۵/۰۵۲	۲۹	۰/۰۰۰
۴-توسعه روابط انسانی و اخلاقی	۴/۸۰	۰/۴۸۴	۲۰/۳۶۰	۲۹	۰/۰۰۰
۵-مدیریت امور اجرایی و اداری	۴/۸۳	۰/۴۶۱	۲۱/۷۷۶	۲۹	۰/۰۰۰
۶-استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرآیند یاددهی و یادگیری	۴/۶۵	۰/۴۵۱	۲۰/۰۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
۷-تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	۴/۸۲	۰/۳/۳	۳۱/۸۹۸	۲۹	۰/۰۰۰
۸-ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	۴/۶۳	۰/۵۵۶	۱۶/۰۸۹	۲۹	۰/۰۰۰
۹-فراهم‌سازی شرایط ایمن در مدرسه	۴/۶۰	۰/۶۷۵	۱۲/۹۹۰	۲۹	۰/۰۰۰
۱۰-زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	۴/۷۷	۰/۵۰۴	۱۹/۱۹۹	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۱۱-پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	۴/۶۳	۰/۵۵۶	۱۶/۰۸۹	۲۹	۰/۰۰۰
۱۲-تقویت مشارکت اولیاء و نهادهای اجتماعی	۴/۷۰	۰/۵۳۵	۱۷/۴۰۵	۲۹	۰/۰۰۰
۱۳-توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	۴/۵۳	۰/۶۲۹	۱۳/۳۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
۱۴-استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	۴/۵۳	۰/۶۸۱	۱۲/۳۲۴	۲۹	۰/۰۰۰
۱۵-توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	۴/۷۰	۰/۵۳۵	۱۷/۴۰۵	۲۹	۰/۰۰۰
۱۶-آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	۴/۵۳	۰/۶۲۹	۱۳/۳۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
مؤلفه‌ها (کلی)	۴/۶۸۴۵	۰/۲۵۴۲۸	۳۶/۲۸۵	۲۹	۰/۰۰۰

همان‌طور که نتایج به دست آمده از جدول شماره ۹ نشان می‌دهد، در مؤلفه‌های مدل، آماره t محاسبه شده t=۳۶/۲۸۵ در سطح ۰/۰۵ معنادار است. مقایسه میانگین مؤلفه‌های مدل M=۴/۶۸۴۵ با میانگین جامعه t-value=۳ نشان می‌دهد که مؤلفه‌های مطرح شده در مدل از نظر متخصصین دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول ۱۰: آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب شاخص‌های مدل

شاخص‌های مدل	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
۱. رصد نمودن وضعیت خطرپذیری در دانش‌آموزان	۴/۷۳	۰/۵۸۳	۴۴/۴۴۷	۲۹	۰/۰۰۰
۲. استفاده از رنگ‌های شاد در مدرسه (برای پوشش دانش‌آموزان، پرسنل، پرده‌ها، دیوار و...)	۴/۵۷	۰/۹۷۱	۲۵/۷۴۸	۲۹	۰/۰۰۰
۳. برخورداری از فضای سبز و شاداب (متناسب با وسعت مدرسه و تعداد دانش‌آموزان در حیاط راهرو و کلاس‌ها)	۴/۷۷	۰/۴۳۰	۶۰/۶۹۱	۲۹	۰/۰۰۰
۴. دقت در انتخاب و آراستگی در نصب تابلوها، پوسترها، نقاشی روی دیوار و...	۴/۷۰	۰/۴۶۶	۵۵/۲۳۲	۲۹	۰/۰۰۰
۵. ارتباط مستمر مدرسه با واحدهای صنعتی موفق جهت ایجاد برنامه‌های گردشگری کارآفرینی	۴/۶۷	۰/۶۶۱	۳۸/۶۷۵	۲۹	۰/۰۰۰
۶. تشویق دانش‌آموزان به ارائه طرح در حوزه کسب و کار	۴/۷۷	۰/۴۳۰	۶۰/۶۹۱	۲۹	۰/۰۰۰
۷. بهره‌برداری فرهنگی از ایده‌های کارآفرینانه دانش-آموزان	۴/۸۳	۰/۳۷۹	۶۹/۸۴۱	۲۹	۰/۰۰۰
۸. ترویج فرهنگ کار تیمی و افزایش روحیه کار جمعی در دانش آموزان	۴/۷۰	۰/۶۵۱	۳۹/۵۲۸	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۹. ارائه دوره‌های مهارتی برای دانش‌آموزان با حمایت سازمان‌هایی چون فنی و حرفه‌ای جهت تقویت مهارت‌های کارآفرینی و بارورسازی ذهن خلاق	۴/۷۳	۰/۵۲۱	۴۹/۷۷۷	۲۹	۰/۰۰۰
۱۰. برگزاری کارگاه‌های آموزشی مستمر بر اساس نیازسنجی	۴/۸۳	۰/۵۹۲	۴۴/۷۱۱	۲۹	۰/۰۰۰
۱۱. مستندسازی محتوا و مباحث کارگاه‌های آموزشی	۴/۳۰	۱/۲۹۱	۱۸/۲۵۰	۲۹	۰/۰۰۰
۱۲. نظارت بر عملکرد ذی‌نفعان مدرسه با نگاه بهبوددهنده	۴/۴۳	۱/۱۳۵	۲۱/۳۹۲	۲۹	۰/۰۰۰
۱۳. احترام و تکریم تمام افراد یا قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف	۴/۵۰	۰/۹۳۸	۲۶/۲۸۵	۲۹	۰/۰۰۰
۱۴. ایجاد اعتماد دوسویه در فضای مدرسه جهت داشتن محیط کاری جذاب	۴/۸۷	۰/۳۴۶	۷۷/۰۹۷	۲۹	۰/۰۰۰
۱۵. نظارت بر حسن اجرای آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخش‌نامه‌ها و...	۴/۷۰	۰/۶۵۱	۳۹/۵۲۸	۲۹	۰/۰۰۰
۱۶. استفاده بهینه از تجهیزات اداری، رفاهی، اهدایی	۴/۷۷	۰/۷۷۴	۳۳/۷۳۸	۲۹	۰/۰۰۰
۱۷. تهیه ملزومات بهداشتی مورد نیاز (صابون مایع، سطل زباله و...)	۴/۵۷	۰/۹۳۵	۲۶/۷۴۴	۲۹	۰/۰۰۰
۱۸. عرضه خوراکی‌های بهداشتی و مطابق با استاندارد و ارتقاء جایگاه بهداشت یاران	۴/۰۷	۱/۳۳۷	۱۶/۶۵۵	۲۹	۰/۰۰۰
۱۹. توجه به استاندارد بودن و ایمنی فضا و تجهیزات ورزشی، آزمایشگاهی، کارگاهی و...	۴/۶۳	۰/۷۶۵	۳۳/۱۷۸	۲۹	۰/۰۰۰
۲۰. توجه به ایمن بودن ساختمان مدرسه، وسایل و ابزار آموزشی	۴/۴۳	۱/۱۳۵	۲۱/۳۹۲	۲۹	۰/۰۰۰
۲۱. هم‌اندیشی و تبادل تجربه در گروه‌های درسی و درس‌پژوهی	۴/۶۳	۰/۹۲۸	۲۷/۳۵۱	۲۹	۰/۰۰۰
۲۲. رعایت استاندارد و رعایت نکات ایمنی در مدرسه (جعبه کمک‌های اولیه، کپسول آتش‌نشانی و...)	۴/۴۰	۱/۱۳۳	۲۱/۲۷۸	۲۹	۰/۰۰۰
۲۳. ایجاد فرصت جهت رشد مهارت‌های نوآورانه	۴/۷۷	۰/۴۳۰	۶۰/۶۹۱	۲۹	۰/۰۰۰
۲۴. حمایت و استقبال از طرح‌ها و ایده‌های خلاقانه	۴/۸۳	۰/۳۷۹	۶۹/۸۴۱	۲۹	۰/۰۰۰
۲۵. تقدیر و تشویق دبیران، کارکنان، دانش‌آموزان و اولیاء متناسب با عملکرد فردی و جمعی در حوزه‌های مختلف	۴/۸۳	۰/۳۷۹	۶۹/۸۴۱	۲۹	۰/۰۰۰
۲۶. کاربست نوآوری‌های ذی‌نفعان در جهت بهبود عملکرد مدرسه	۴/۸۳	۰/۳۷۹	۶۹/۸۴۱	۲۹	۰/۰۰۰
۲۷. توانایی حل تعارضات	۴/۸۳	۰/۳۷۹	۶۹/۸۴۱	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۲۸. ایجاد فرصت‌های یادگیری و انتقال دانش و مهارت دانش‌آموزان موفق	۴/۶۰	۰/۹۳۲	۲۷/۰۲۸	۲۹	۰/۰۰۰
۲۹. کیفیت‌بخشی به شورای معلمان با مشارکت دادن اعضاء در اجرا و تحقق مصوبات	۴/۵۷	۱/۰۴۰	۲۴/۰۵۱	۲۹	۰/۰۰۰
۳۰. تنظیم تقویم اجرایی و برنامه مدون کارگاه‌های آموزشی و جلسات هم‌اندیشی کارکنان	۴/۷۰	۰/۵۳۵	۴۸/۱۱۹	۲۹	۰/۰۰۰
۳۱. شناسایی، اولویت‌بندی و مستندسازی مسائل مدرسه با مشارکت کارکنان و معلمان	۴/۷۷	۰/۵۶۸	۴۵/۹۳۹	۲۹	۰/۰۰۰
۳۲. بهره‌گیری از توان فکری، مهارت‌ها و ظرفیت‌های برون سازمانی اولیاء و نهادهای اجتماعی در جهت ارتقای امور آموزشی، بهداشتی، مالی، پرورشی و...	۴/۱۷	۰/۹۸۶	۲۳/۱۵۷	۲۹	۰/۰۰۰
۳۳. مشارکت داوطلبان کلیه کارکنان در مطالعات علمی و پژوهشی	۴/۰۰	۱/۰۵۰	۲۰/۸۵۷	۲۹	۰/۰۰۰
۳۴. اجرای المپیادهای ورزشی	۴/۰۷	۱/۱۱۲	۲۰/۰۲۹	۲۹	۰/۰۰۰
۳۵. برگزاری جشنواره، اردو و مسابقات فرهنگی و هنری (قرآن و معارف اسلامی، فرهنگی، هنری و... برای دانش‌آموزان و پرسنل مدرسه	۴/۲۳	۱/۰۴۰	۲۲/۲۹۵	۲۹	۰/۰۰۰
۳۶. برگزاری نماز جماعت و مراسم صبحگاهی با کیفیت، متنوع و شاد توسط دانش‌آموزان (قرائت قرآن مجید، سرود جمهوری اسلامی ایران، نیایش، نرمش صبحگاهی)	۳/۸۰	۱/۲۷۰	۱۶/۳۸۴	۲۹	۰/۰۰۰
۳۷. اطلاع‌رسانی در خصوص برنامه‌های پرورشی و فرهنگی مدرسه (بروشور، سی‌دی و...)	۴/۰۰	۰/۸۷۱	۲۵/۱۵۴	۲۹	۰/۰۰۰
۳۸. اجرای مانورهای مختلف جهت پیشگیری و تمرین آمادگی در دانش‌آموزان و همکاران (مانور زلزله و...)	۴/۴۷	۰/۸۱۹	۲۹/۸۶۱	۲۹	۰/۰۰۰
۳۹. برخورداری از تجهیزات کتابخانه متنوع متناسب با سن و تعداد دانش‌آموزان	۴/۱۰	۱/۱۸۵	۱۸/۹۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
۴۰. شناسایی نیازها و علایق دانش‌آموزان (در زمینه‌های فرهنگی، هنری، قرآن و عترت)	۴/۱۷	۱/۱۴۷	۱۹/۸۹۳	۲۹	۰/۰۰۰
۴۱. معرفی مراکز برون مدرسه‌ای جهت گذران اوقات فراغت مثل کانون‌ها، دارالقرآن‌ها، موزه‌ها، فرهنگسراها و... به دانش‌آموزان	۴/۴۰	۱/۱۰۲	۲۱/۸۷۵	۲۹	۰/۰۰۰
۴۲. ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره‌ای به دانش‌آموزان با استفاده از مشاوران مجرب و متخصص	۴/۴۷	۰/۹۷۳	۲۵/۱۳۹	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۴۳. آموزش و تأکید بر رعایت بهداشت فردی و اجتماعی به دانش‌آموزان و تمامی پرسنل در مدرسه (کلاس، راهرو، حیاط، آبخوری و...)	۴/۵۰	۱/۱۳۷	۲۱/۶۷۵	۲۹	۰/۰۰۰
۴۴. برخورداری از تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی متناسب با هر یک از برنامه‌های درسی	۴/۴۳	۰/۹۷۱	۲۴/۹۹۶	۲۹	۰/۰۰۰
۴۵. انجام فعالیتهای آزمایشگاهی و کارگاهی توسط دانش‌آموزان متناسب با کتاب‌های درسی	۴/۴۷	۰/۸۶۰	۲۸/۴۳۵	۲۹	۰/۰۰۰
۴۶. بهره‌گیری از مواد و رسانه‌های آموزشی در کلاس درس	۴/۴۰	۱/۰۷۰	۲۲/۵۲۴	۲۹	۰/۰۰۰
۴۷. توسعه و تجهیز فضای کلاس‌های هوشمند	۴/۵۳	۰/۸۱۹	۳۰/۳۰۶	۲۹	۰/۰۰۰
۴۸. بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و تجهیزات فراهم شده	۴/۶۰	۰/۶۷۵	۳۷/۳۴۵	۲۹	۰/۰۰۰
۴۹. مشارکت داوطلبانه مدیر و کارکنان در مطالعات پژوهشی	۴/۶۰	۰/۸۱۴	۳۰/۹۶۵	۲۹	۰/۰۰۰
۵۰. کاربست نتایج در حل مسائل و به‌کارگیری آنها در برنامه‌ها	۴/۱۳	۱/۱۳۷	۱۹/۹۱۸	۲۹	۰/۰۰۰
۵۱. ایجاد تشکل‌های دانش‌آموزی فعال (بسیج دانش‌آموزی، پیشتازان فرزانگان و...) و استفاده از توانمندی‌های آنها	۴/۲۷	۰/۸۲۸	۲۸/۲۳۵	۲۹	۰/۰۰۰
۵۲. ایجاد فرصت جهت بهره‌گیری از ظرفیت‌های دانش‌آموزان در اداره مدرسه	۴/۰۳	۰/۸۵۰	۲۵/۹۸۱	۲۹	۰/۰۰۰
۵۳. پاسخگویی شایسته به اولیاء و ارتباط صمیمانه با آنها از سوی تمامی کارکنان	۳/۹۷	۱/۰۹۸	۱۹/۷۸۶	۲۹	۰/۰۰۰
۵۴. برگزاری کلاس‌های آموزش و راهنمایی خانواده‌ها براساس نیازسنجی	۴/۱۰	۰/۸۴۵	۲۶/۵۸۰	۲۹	۰/۰۰۰
۵۵. جذب مشارکت‌های داوطلبانه و بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های برون‌سازمانی اعم از شورای محله، شهرداری، استانداری، مساجد، فرمانداری، اوقاف، بهزیستی، نوسازی و... در خصوص تأمین نیازهای مختلف مدرسه (آموزشی، تربیتی، پرورشی، عمرانی، تربیت‌بدنی، بهداشتی و...)	۴/۴۳	۰/۵۶۸	۴۲/۷۲۷	۲۹	۰/۰۰۰
۵۶. ارزشیابی از پیش دانسته‌های دانش‌آموزان (ارزشیابی آغازین) توسط معلمان	۴/۴۰	۰/۸۹۴	۲۶/۹۴۴	۲۹	۰/۰۰۰
۵۷. تعامل و هم‌افزایی میان دانش‌آموزان	۴/۵۷	۰/۶۲۶	۳۹/۹۵۲	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۵۸. مستندسازی، ارائه و انتشار نتایج حاصل از مطالعات از طریق چاپ در نشریات و...	۴/۳۷	۰/۷۱۸	۳۳/۲۹۳	۲۹	۰/۰۰۰
۵۹. آموزش مهارت خودمراقبتی در زمینه آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر (گرایش به دخانیات، انواع مواد مخدر، خشونت و بیماری‌های نوپدید و...)	۴/۲۷	۰/۹۸۰	۲۳/۸۴۰	۲۹	۰/۰۰۰
۶۰. صرف هزینه‌ها براساس مصوبات شورای مالی	۴/۴۰	۰/۸۹۴	۲۶/۹۴۴	۲۹	۰/۰۰۰
۶۱. تهیه طرح درس روزانه متناسب با رویکرد برنامه درسی ملی به صورت مکتوب یا الکترونیکی	۴/۳۰	۱/۱۴۹	۲۰/۴۹۴	۲۹	۰/۰۰۰
۶۲. تولید محتوای آموزشی، فرهنگی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی از قبیل نمایشگاه و جشنواره جهت ارتقای توانمندی‌های دانش‌آموزان، مهارت‌های ارتباط جمعی، تصمیم‌گیری، مهارت نه گفتن و...	۴/۲۳	۱/۱۹۴	۱۹/۴۱۴	۲۹	۰/۰۰۰
۶۳. اجرای ورزش روزانه در ساعات اولیه مدرسه	۴/۵۰	۰/۸۲۰	۳۰/۰۵۸	۲۹	۰/۰۰۰
۶۴. تشکیل کمیته‌های تخصصی اولیاء و نهادها با واگذاری مسئولیت به آنها	۴/۲۳	۱/۲۲۳	۱۸/۹۶۱	۲۹	۰/۰۰۰
۶۵. برقراری ارتباط و تعامل سازنده در تدریس	۴/۵۳	۰/۹۷۳	۲۵/۵۱۴	۲۹	۰/۰۰۰
شاخص‌ها (کلی)	۴/۵۲۹۸	۰/۲۷۹۹۷	۸۸/۶۱۷	۲۹	۰/۰۰۰

همان‌طور که نتایج به دست آمـده از جـدول شماره نشان می‌دهد، در شاخص‌های مدل، آماره t محاسبه شده t=۸۸/۶۱۷ در سطح ۰/۰۵ معنادار است. مقایسه میانگین شاخص‌های مدل M=۴/۵۲۹۸ با مـیانگین جامعه t-value=۳ نشان می‌دهد که شاخص‌های مطرح شده در مدل از نظر متخصصین دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول ۱۱: آزمون t تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب سازوکارهای مدل

سازوکارهای اجرایی مدل	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
۱. کمک به مهارت‌آموزی دانش‌آموزان	۴/۵۳	۰/۶۸۱	۱۲/۳۲۴	۲۹	۰/۰۰۰
۲. ترویج فرهنگ کسب و کار و کارآفرینی با اجرای کار تیمی	۴/۴۰	۰/۷۲۴	۱۰/۵۹۲	۲۹	۰/۰۰۰
۳. اجرای مسابقات و برنامه‌های فرهنگی به‌طور مستمر	۴/۵۷	۰/۶۲۶	۱۳/۷۰۶	۲۹	۰/۰۰۰
۴. اجرای نیازسنجی‌های آموزشی و پرورشی در مدارس و برنامه‌ریزی جهت تقویت و پر کردن این خلاءها	۴/۷۰	۰/۵۳۵	۱۷/۴۰۵	۲۹	۰/۰۰۰
۵. ایجاد محیطی سرشار از روحیه و انگیزه در نیروی انسانی	۴/۵۳	۰/۶۲۹	۱۳/۳۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
۶. طراحی نظام پاداش‌دهی براساس عملکرد	۴/۵۳	۰/۶۸۱	۱۲/۳۲۴	۲۹	۰/۰۰۰

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

۷. بکارگیری روابط انسانی مطلوب بین کارکنان، دانش‌آموزان و اولیاء و استفاده از نظرات و مشارکت ذی‌نفعان در برنامه‌های تعیین شده	۴/۴۰	۰/۷۲۴	۱۰/۵۹۲	۲۹	۰/۰۰۰
۸. تعیین اهداف خرد و کلان و برنامه‌ریزی مطلوب جهت نیل به این اهداف	۴/۷۰	۰/۵۳۵	۱۷/۴۰۵	۲۹	۰/۰۰۰
۹. تأکید به معلمان در استفاده از شیوه‌های تدریس مدرن و تعاملی	۴/۶۰	۰/۵۶۳	۱۵/۵۵۹	۲۹	۰/۰۰۰
۱۰. توسعه و تجهیز مدارس به فناوری، آزمایشگاه، کتابخانه	۴/۵۷	۰/۶۷۹	۱۲/۶۳۹	۲۹	۰/۰۰۰
۱۱. شناسایی نیازهای مخاطبین و برنامه‌ریزی جهت برآورده کردن این نیازها	۴/۴۳	۰/۷۲۸	۱۰/۷۸۵	۲۹	۰/۰۰۰
۱۲. توجه به استانداردهای طراحی، فضا، تجهیزات و ایمنی مدرسه	۴/۶۷	۰/۶۰۶	۱۵/۰۵۲	۲۹	۰/۰۰۰
۱۳. ایجاد شادی با اجرای ورزش صبحگاهی و برنامه‌های مفرح در مدرسه	۴/۶۳	۰/۶۱۵	۱۴/۵۴۸	۲۹	۰/۰۰۰
۱۴. اجرای طرح آموزشی خودمراقبتی برای دانش‌آموزان و اولیاء	۴/۴۷	۰/۶۸۱	۱۱/۷۸۹	۲۹	۰/۰۰۰
۱۵. گسترش مشارکت ذی‌نفعان در فعالیت‌های متنوع مدرسه با توجه به میزان توانایی‌های تخصصی و مهارت‌های‌شان	۴/۵۷	۰/۶۷۹	۱۲/۶۳۹	۲۹	۰/۰۰۰
۱۶. ایجاد تغییر و تحول در نحوه تشکیل انجمن اولیاء و مربیان در مدرسه و غنی‌سازی جلسات انجمن	۴/۴۷	۰/۷۳۰	۱۱/۰۰۰	۲۹	۰/۰۰۰
۱۷. کیفیت‌بخشی به شورای معلمان و شورای دانش‌آموزان	۴/۶۳	۰/۶۱۵	۱۴/۵۴۸	۲۹	۰/۰۰۰
۱۸. تشویق و تقویت نیروهای توانمند و صاحب‌نظر	۴/۵۳	۰/۶۲۹	۱۳/۲۵۶	۲۹	۰/۰۰۰
۱۹. شرکت معلمان در برنامه‌های ضمن خدمت به طور دوره‌ای	۴/۵۰	۰/۶۸۲	۱۲/۰۴۲	۲۹	۰/۰۰۰
۲۰. تشکیل تیم‌های پژوهشی در مدرسه	۴/۳۳	۰/۷۱۱	۱۰/۲۶۹	۲۹	۰/۰۰۰
۲۱. برگزاری جلسات هم‌اندیشی و نظارت همتا برای دبیران و کارکنان	۴/۵۷	۰/۶۲۶	۱۳/۷۰۶	۲۹	۰/۰۰۰
سازوکارهای اجرایی (کلی)	۴/۵۳۹۷	۰/۳۳۹۸۰	۲۴/۸۱۸	۲۹	۰/۰۰۰

همان‌طور که نتایج به دست آمده از جدول شماره ۱۱ نشان می‌دهد، در سازوکارهای اجرایی مدل، آماره t محاسبه شده t=۲۸/۸۱۸ در سطح ۰/۰۵ معنادار است. مقایسه میانگین سازوکارهای اجرایی مدل M=۴/۷۶۹۸ با میانگین جامعه t-value=۳ نشان می‌دهد که سازوکارهای اجرایی مطرح شده در مدل از نظر متخصصین دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است.

همان‌طور که در جدول شماره۸ تا ۱۱ نشان داده شده است، آماره t محاسبه شده در تمام قسمت‌های مدل (فلسفه و اهداف، مبانی نظری، ابعاد، مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و سازوکارهای اجرایی ارتقاء اثربخشی

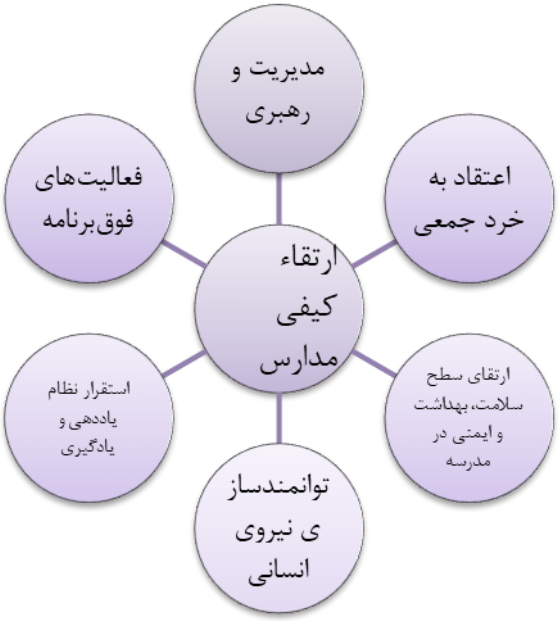
[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

مدارس متوسطه دوم) نشان می‌دهد که مقادیر به دست آمده با درجه آزادی ۲۹ و آلفای ۰/۰۵ بزرگتر از مقدار t بحرانی هستند. لذا فرض صفر مبنی بر عدم تفاوت بین میانگین‌های مشاهده شده و میانگین جامعه (۳) رد شده و مشخص می‌شود که بین میانگین‌های مشاهده شده و میانگین جامعه (۳) تفاوت معناداری وجود دارد و در نتیجه، مدل تحقیق از نظر متخصصین دارای اعتبار بالایی است و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته است.

در بخش کیفی، با استفاده از کدگذاری باز و محوری، به استخراج ۶ بعد از ۲۴ مفهوم منجر شد که هریک از این ابعاد عبارت‌اند از:

1۱-مدیریت و رهبری؛ ۲- اعتقاد به خرد جمعی؛ ۳- ارتقای سطح سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه؛ ۴- توانمندسازی نیروی انسانی؛ ۵- استقرار نظام یاددهی و یادگیری؛ ۶- فعالیت‌های فوق‌برنامه.

شکل ۱: ابعاد شناسایی شده جهت ارتقاء کیفی مدارس (برگرفته از کدگذاری باز و محوری)

در بخش کمی با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، تعداد ۱۶ مؤلفه و ۶۵ شاخص به‌عنوان مؤلفه‌ها و شاخص‌های ارتقای کیفی مدارس متوسط دوم شناسایی شد که میزان اثرات کلی مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن پس از ۱۸ بار چرخش برابر با ۶۶/۹۱۲ درصد بود و سهم هریک از آنها به‌طور مجزا مشخص گردید. در بررسی وضعیت موجود مشخص شد که وضعیت موجود اثربخشی مدارس متوسط دوم کمتر از متوسط جامعه است. بر مبنای فلسفه اهداف، مبانی نظری، ابعاد، مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

سازوکارهای اجرایی ارتقای کیفی مدارس متوسط دوم، مدل نهایی تحقیق تدوین گردید و با ۹۵ درصد اطمینان، از نظر متخصصین مورد تأیید قرار گرفت. بر این اساس، می توان ابعاد، مؤلفه ها و شاخص‌های ذکر شده را برای تدوین مدل ارتقاء اثربخشی مدارس متوسطه دوم استان تهران به صورت جدول ۱۲ ارائه داد.

جدول۱۲: مدل ارتقاء کیفی مدارس متوسطه دوم

بعاد مؤلفه‌ها و شاخص‌های ارتقای اثربخشی مدارس متوسطه دوم شهر تهران	فعالیت‌های فوق‌برنامه	اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری	– تولید محتوای آموزشی، فرهنگی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی – کاربست نتایج در حل مسائل و به‌کارگیری آنها در برنامه‌ها – رصد نمودن وضعیت خطرپذیری در دانش‌آموزان – مشارکت داوطلبانه مدیر و کارکنان در مطالعات پژوهشی – معرفی مراکز برون‌مدرسه‌ای جهت گذران اوقات فراغت – برخورداری از تجهیزات کتابخانه متنوع متناسب با سن و تعداد دانش‌آموزان – شناسایی نیازها و علایق دانش‌آموزان – ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره‌ای به دانش‌آموزان با استفاده از مشاوران مجرب و متخصص – اجرای المپیادهای ورزشی.
		توسعه‌فعالیت‌های کارآفرینانه	– ارائه دوره‌های مهارتی برای دانش‌آموزان با حمایت سازمان‌هایی چون فنی و حرفه‌ای جهت تقویت مهارت‌های کارآفرینی و بارورسازی ذهن خلاق – ارتباط مستمر مدرسه با واحدهای صنعتی موفق جهت ایجاد برنامه‌های گردشگری کارآفرینی – ترویج فرهنگ کار تیمی و افزایش روحیه کار جمعی در دانش‌آموزان – بهره‌برداری فرهنگی از ایده‌های کارآفرینانه دانش‌آموزان – تشویق دانش‌آموزان به ارائه طرح در حوزه کسب‌وکار
	مدیریت و رهبری	توجه و حمایت از خلاقیت‌ها و نوآوری	– تقدیر و تشویق دبیران، کارکنان، دانش‌آموزان و اولیا متناسب با عملکرد فردی و جمعی در حوزه‌های مختلف – کاربست نوآوری‌های ذی‌نفعان در جهت بهبود عملکرد مدرسه – حمایت و استقبال از طرح‌ها و ایده‌های خلاقانه – ایجاد فرصت جهت رشد مهارت‌های نوآورانه.
		توسعه روابط انسانی و اخلاقی	– نظارت بر عملکرد ذی‌نفعان مدرسه با نگاه بهبوددهنده – احترام و تکریم به تمام افراد با قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف – ایجاد اعتماد دوسویه در فضای مدرسه جهت داشتن محیط

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

		کاری جذاب – توانایی حل تعارضات	
		مدیریت امور اجرایی و اداری	– صرف هزینه‌ها بر اساس مصوبات شورای مالی – نظارت بر حسن اجرای آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخش‌نامه‌ها و... – استفاده بهینه از تجهیزات اداری، رفاهی، اهدایی.
	استقرار نظام یاددهی و یادگیری	استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرایند یاددهی و یادگیری	– تعامل و هم‌افزایی میان دانش‌آموزان – ارزشیابی از پیش دانسته‌های دانش‌آموزان (ارزشیابی آغازین) توسط معلمان – تهیه طرح درس روزانه متناسب با رویکرد برنامه درسی ملی به‌صورت مکتوب یا الکترونیکی – برقراری ارتباط و تعامل سازنده در تدریس.
		تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس	– بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و تجهیزات فراهم شده – توسعه و تجهیز فضای کلاس‌های هوشمند – برخورداری از تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی متناسب با هریک از برنامه‌های درسی – انجام فعالیت‌های آزمایشگاهی و کارگاهی توسط دانش‌آموزان متناسب با کتاب‌های درسی – بهره‌گیری از مواد و رسانه‌های آموزشی و تربیتی در کلاس درس.
	ارتقای سطح سلامت بهداشت	ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه	– تهیه ملزومات بهداشتی مورد نیاز (صابون مایع، سطل زباله و...) – عرضه خوراکی‌های بهداشتی و مطابق با استاندارد و ارتقای جایگاه بهداشت یاران – آموزش و تأکید به رعایت بهداشت فردی و اجتماعی به دانش‌آموزان و تمامی کارکنان در مدرسه (کلاس، راهرو، حیاط، آبخوری و...)
		فراهم‌سازی شرایط ایمن در مدرسه	– رعایت استاندارد و رعایت نکات ایمنی در مدرسه (جعبه کمک‌های اولیه، کپسول آتش‌نشانی و...) – توجه به ایمن بودن ساختمان مدرسه، وسایل و ابزار آموزشی – توجه به استاندارد بودن و ایمنی فضا و تجهیزات ورزشی، آزمایشگاهی، کارگاهی و...
		زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه	– اجرای ورزش روزانه در ساعات اولیه مدرسه – برخورداری از فضای سبز و شاداب (متناسب با وسعت مدرسه و تعداد دانش‌آموزان در حیاط، راهرو و کلاس‌ها) – دقت در انتخاب و آراستگی در نصب تابلوها، پوسترها، نقاشی

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

			روی دیوار و... – استفاده از رنگ‌های شاد در مدرسه (برای پوشش دانش‌آموزان، پرسنل، پرده‌ها، دیوار و...)
		پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه	– رصد نمودن وضعیت خطرپذیری در دانش‌آموزان – آموزش مهارت خودمراقبتی در زمینهٔ آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر (گرایش به دخانیات، انواع مواد مخدر، خشونت و بیماری‌های نوپدید و...) – تولید محتوای آموزشی، فرهنگی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی از قبیل نمایشگاه و جشنواره جهت ارتقای توانمندی‌های دانش‌آموزان، مهارت‌های ارتباط جمعی، تصمیم‌گیری، مهارت نه گفتن و...
	اعتقاد به خرد جمعی	تقویت مشارکت اولیا و نهادهای اجتماعی	– بهره‌گیری از توان فکری، مهارت‌ها و ظرفیت‌های برون‌سازمانی اولیا و نهادهای اجتماعی در جهت ارتقای امور آموزشی، بهداشتی، مالی، پرورشی و... – جذب مشارکت‌های داوطلبانه و بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های برون‌سازمانی – پاسخ‌گویی شایسته به اولیا و ارتباط صمیمانه با آنها از سوی تمامی کارکنان – برگزاری کلاس‌های آموزش و راهنمایی خانواده‌ها بر اساس نیازسنجی – تشکیل کمیته‌های تخصصی اولیا و نهادها با واگذاری مسئولیت به آنها.
		توسعه مشارکت کارکنان و معلمان	– کیفیت بخشی به شورای معلمان با مشارکت دادن اعضا در اجرا و تحقق مصوبات – شناسایی، اولویت‌بندی و مستندسازی مسائل مدرسه با مشارکت کارکنان و معلمان – تنظیم تقویم اجرایی و برنامه مدون کارگاه‌های آموزشی و جلسات هم‌اندیشی کارکنان – مشارکت داوطلبان کلیه کارکنان در مطالعات علمی و پژوهشی
		استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه	– ایجاد تشکل‌های دانش‌آموزی فعال (بسیج دانش‌آموزی، پیشتازان فرزانگان و...) و استفاده از توانمندی‌های آنها – ایجاد فرصت جهت بهره‌گیری از ظرفیت‌های دانش‌آموزان در اداره مدرسه – ایجاد فرصت‌های یادگیری و انتقال دانش و مهارت دانش‌آموزان موفق

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

	توانمندسازی نیروی	توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش	– مشارکت داوطلبانه مدیر و کارکنان در مطالعات پژوهشی – کاربست نتایج در حل مسائل و به‌کارگیری آنها در برنامه‌ها – تعامل و هم‌افزایی میان دانش‌آموزان
		آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه	– هم‌اندیشی و تبادل تجربه در گروه‌های درسی و درس پژوهی – مستندسازی محتوا و مباحث کارگاه‌های آموزشی – برگزاری کارگاه‌های آموزشی مستمر بر اساس نیازسنجی

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش، به شناسایی ۶ بعد و ۱۶ مؤلفه و ۶۵ شاخص در جهت ارتقای کیفی مدارس متوسط دوم شهر تهران انجامید.

در برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf&Sharaf, 2016, p. 77-94)، (Document on fundamental transformation of education, 2011) نیز به ضرورت به‌کارگیری فعالیت‌های فوق‌برنامه در ارتقای کیفی مدارس اشاره شده است. فعالیت‌های فوق‌برنامه بُعد اثرگذاری بر ارتقای کیفی و اثربخشی مدارس است و مفهوم شکل‌گرفته بر اساس مصاحبه با خبرگان، مورد تأیید می‌باشد. بر اساس یافته‌ها، اولین و دومین مؤلفه که در بُعد «فعالیت‌های فوق‌برنامه» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «اجرای فعالیت‌های پرورشی و فرهنگی، ورزشی و هنری» با ۹ شاخص و مؤلفه «توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه» با ۵ شاخص شناسایی شدند

نتیجه به‌دست آمده با دیدگاه‌های نظری مطرح شده توسط (Maier, 2018, p. 21)، (Gunal & Demirtasli, 2016, p. 2053)، (Teddlie, 2015, p. 57-55)، (Urbanok &Balvisin, 2014, p. 2279)، (Bouzaslan & Kaya, 2012, p. 985)، (Garb, 2011, p. 148-149)، (Westerberg, 2010, p. 25-26)، برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf & Sharaf, 2016, p. 77-94)، (Document on fundamental transformation of education, 2011) که به‌طور ویژه، به لزوم برنامه‌های فوق‌برنامه به خصوص متناسب با نگرش دینی و اسلامی در ارتقای کیفی مدارس تأکید نموده‌اند، هم‌سویی دارد. به‌طوری‌که در بررسی وضعیت موجود نیز مشخص شد که وضعیت موجود اثربخشی مدارس متوسط دوم در ابعاد و مؤلفه‌های مطرح شده کمتر از متوسط جامعه است که با این نتیجه با مطالعات (Hosseini Largani & Amani, 2018, p. 13) و (Amiri, 2018, p. 4-2) هم‌سو می‌باشد. بنابراین توصیه می‌شود تا با تأسی جستن از نظام آموزشی کشورهایی همچون سوئد، مالزی، ترکیه و روسیه که محتوای فعالیت‌های فوق‌برنامه آنها در محورهای مختلفی همچون تکنولوژی، فرهنگ، هنر، ورزش و سیاست تقسیم‌بندی شده است، هم‌خوان با سن رشد عقلی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان، برنامه‌های

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

مناسب در نظر گرفته شود. مدیریت و رهبری بعد دیگری است که در بخش کیفی شناسایی شد. به اعتقاد (Bonella & Terpotart, 2014, p. 995-994) سبک رهبری توانایی پیش‌بینی اثربخشی مدرسه را تا حد بسیار زیادی دارد. (Chang, 2014, p. 225-223) نیز طی مطالعات خود به این نتیجه رسیده است که رهبری نه‌تنها ارتباط مثبت و معناداری با خویش‌بینی معلمان دارد، بلکه به‌طور غیرمستقیم دستاوردهای دانش‌آموزان را نیز بالا می‌برد و باعث اثربخش‌تر شدن مدارس می‌گردد. در مطالعه (Magulod, 2017, p. 82-80) نیز تأثیر توانایی رهبری مدرسه و همکاری حرفه‌ای بر عملکرد و اثربخشی مدارس بسیار قوی نشان داده شده است. با توجه به مبانی نظری ذکر شده، می‌توان گفت که مدیریت و رهبری بُعد اثرگذاری بر ارتقای اثربخشی مدارس است و مفهوم شکل‌گرفته بر اساس مصاحبه با خبرگان، مورد تأیید می‌باشد.

بر اساس یافته‌ها، مؤلفه‌های سوم تا پنجم که در بعد «مدیریت و رهبری» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «توجه و حمایت از خلاقیت و نوآوری‌ها» با ۴ شاخص، مؤلفه «توسعه روابط انسانی و اخلاقی» با ۴ شاخص و مؤلفه «مدیریت امور اجرایی و اداری» با ۳ شاخص شناسایی شدند .نتیجه به‌دست آمده با مطالعات (Urumchi & Vahdat, 2016, p. 6-8)، (Fatehi, 2014, p. 108)، (Magulod, 2017, p. 82-80)، (Sirisookslip et al., 2015, p. 1037-1035)، (Sirisookslip et al., 2015, p. 1037-1035)، (Chang, 2014, p. 225-223)، (Bonella & Terpotart, 2014, p. 995-994) هم‌سویی دارد. در دیدگاه نظری برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf, &Sharaf, 2016, p. 77-94)، نیز به مدیریت و رهبری مؤثر در اثربخشی و ارتقای کیفی مدارس تأکید شده است. اما در بررسی وضعیت موجود مدارس مشخص شده که وضعیت موجود اثربخشی مدارس متوسط دوم شهر تهران در ابعاد و مؤلفه‌های مطرح شده کمتر از متوسط جامعه است که این نتیجه علاوه‌بر اینکه با مطالعات (Hosseini Largani & Amani, 2018, p. 13)، (Moghdisi Tarzeghi, 2014, p. 97)، (Alamar, 2015)هم‌سو است. توجه به یاددهی و یادگیری با استانداردهای بالا در امر تدریس و استفاده از فناوری در مدل مدرسه اثربخش (Wisconsin Education, 2018)، مدل چندسطحی برای تحلیل مدارس اثربخش(Ndlovu, 2018, p. 240) اشاره شده است. با توجه به مبانی نظری ذکر شده، می‌توان گفت که استقرار نظام یاددهی و یادگیری بعد اثرگذاری بر ارتقای اثربخشی مدارس است و مفهوم شکل‌گرفته بر اساس مصاحبه خبرگان، مورد تأیید می‌باشد.

بر اساس یافته‌ها، مؤلفه‌های ششم و هفتم که در بعد «استقرار نظام یاددهی و یادگیری» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «استفاده از روش‌های فعال و خلاق در فرایند یاددهی و یادگیری» با ۴ شاخص و مؤلفه «تجهیزات و هوشمندسازی مدرسه و کلاس درس» با ۵ شاخص شناسایی شدند. نتیجه

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

به‌دست آمده با مطالعات (Urumchi &Vahdat, 2016, p. 6-8)، (Rahayo et al., 2018, p. 218-216) هم‌سویی دارد. در مدل مدارس اثربخش «آموزش‌وپرورش گرجستان» (۲۰۱۸)، برنامهٔ تعالی مدیریت مدرسه (۱۳۹۴)، مدل مدرسه توانمند در ایران (Imani and Mohammadi, 2013, p. 97-95)، (Document on fundamental transformation of education, 2011)و (Urbanok & Balvisin, 2014, p. 2279) نیز به کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری و به‌کارگیری از تکنولوژی در اثربخشی مدارس تأکید شده است. اما در بررسی وضعیت موجود مشخص شد که اثربخشی مدارس متوسط دوم در ابعاد و مؤلفه‌های مطرح شده کمتر از متوسط جامعه است که این نتیجه با مطالعات (Hosseini Largani & Amani, 2018, p. 13)، (Moghdisi Tarzeghi, 2014, p. 97)، (Alamar, 2015) هم‌سو است.

ارتقای سطح سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه، عنوان بعد شناسایی دیگر در جهت ارتقای کیفی مدارس است. همان‌طور که (Maier, 2018, p. 21)، (Urbanok & Balvisin, 2014, p. 2279)، (Bakirsia, 2012, p. 3475-3474) نیز اشاره کرده‌اند، شرایط فیزیکی و وجود شادی و نشاط در مدرسه و نیز محیط‌زیستی ایمن از ویژگی‌های مدارس با کیفیت بالا و اثربخش است. بر اساس یافته‌های مطالعاتی، در محیط آموزشی که در آن، یادگیری دانش‌آموزان توأم با شادی و نشاط است، مهارت در حل مسئله، مهارت در تصمیم‌گیری درست، مهارت در طرح هدف‌های واقع‌بینانه زندگی، مهارت در تفکر انتقادی و خلاق و مهارت در برقراری ارتباط انسانی از جمله مهارت‌هایی هستند که زیاد به آن توجه می‌شود و این موارد در مدارس دارای رویکرد اثربخشی میسر هستند (Sharifi, 2018, p. 70-74).

بر اساس یافته‌ها، مؤلفه‌های هشتم تا یازدهم که در بعد «ارتقای سطح سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «ارتقای بهداشت عمومی در مدرسه» با ۳ شاخص، مؤلفه «فراهم‌سازی شرایط ایمن در مدرسه» با ۳ شاخص، مؤلفه «زیباسازی و ایجاد شادی و نشاط در مدرسه» با ۴ شاخص و مؤلفه «پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در مدرسه» با ۳ شاخص شناسایی شدند نتیجه به‌دست آمده با دیدگاه نظری (Maier, 2018, p. 21)، برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf, &Sharaf, 2016, p. 77-94)، مدل مدارس توانمند در ایران (Imani and Mohammadi, 2013, p. 97-95)، (Document on fundamental transformation of education, 2011)، (Imani, Bagheri, Ghorchian, Jafari, 2016, p. 53) نیز که به ارتقای سلامت، بهداشت و ایمنی در مدرسه در اثربخش مدارس تأکید شده است، هم‌سویی دارد. در بررسی وضعیت موجود مشخص شد که وضعیت موجود اثربخشی مدارس متوسط دوم در ابعاد و مؤلفه‌های مطرح شده کمتر از متوسط جامعه است که این نتیجه با مطالعات (Hosseini Largani &Amani, 2018, p. 13)، هم‌سو می‌باشد.

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

یکی دیگر از ابعاد شناسایی شده، اعتقاد به خرد جمعی است. خرد جمعی، در فرهنگ اصطلاحات مدیریتی به معنای هم‌کوشی، هم‌یاری، فعالیت مشترک همراه با همکاری توسط دو یا چند نفر که در نهایت بسیار باارزش‌تر از فعالیت‌های فردی و مستقل است، تعریف شده است (Yazdi, 2012, p. 52). به باور (Gunal & Demirtasli, 2016, p. 2053)، برخورد خانواده با کودکان تأثیر مثبتی بر موفقیت و رشد اجتماعی و شناختی و تحصیلی آنها دارد. اعتقاد به خرد جمعی بُعد اثرگذاری بر ارتقای کیفی مدارس است و مفهوم شکل‌گرفته بر اساس مصاحبه با خبرگان، مورد تأیید می‌باشد.

بر اساس یافته‌ها، مؤلفه‌های دوازدهم و سیزدهم و چهاردهم که در بعد «اعتقاد به خرد جمعی» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «تقویت مشارکت اولیا و نهادهای اجتماعی» با ۵ شاخص، مؤلفه «توسعه مشارکت کارکنان و معلمان» با ۴ شاخص و مؤلفه «استفاده از مشارکت دانش‌آموزان در اداره امور مدرسه» با ۳ شاخص شناسایی شدند نتیجه به‌دست آمده با مطالعات (Urumchi &Vahdat, 2016, p. 6-8)، (Amerifar and Jahani, 2014, p. 165) هم‌سویی دارد. در دیدگاه نظری (Maier, 2018, p. 21)، (Wisconsin Education, 2018)، مدل مدارس اثربخش (Rai & Prakash, 2014)، برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf, &Sharaf, 2016, p. 77-94)، مدل مدارس توانمند در ایران (Imani and Mohammadi, 2013, p. 97-95)، نیز به مشارکت و ارتباط مستمر مدرسه و والدین در اثربخشی مدارس تأکید شده است.

توانمندسازی نیروی انسانی آخرین بعد شناسایی شده است. بر اساس تأکید برنامه تعالی مدیریت مدرسه، مدارس اثربخش ضمن ایجاد سازمان یادگیرنده، توانایی کارکنان خود را در سطوح فردی، گروهی و سازمانی مدیریت نموده و زمینه‌های ارتقای سطح صلاحیت‌های علمی حرفه‌ای آنان را فراهم می‌سازد و در مسیر بهبود مستمر و تعالی قرار می‌گیرد. در مدل مدرسه اثربخش (Wisconsin Education, 2018)، مدل چندسطحی برای تحلیل مدارس اثربخش (Ndlovu, 2018, p. 240)، و نیز (Document on fundamental transformation of education, 2011)، توسعه حرفه‌ای معلمان از ویژگی‌های یک مدرسه موفق اثربخش دانسته شده است. ارزیاب مستمر عملکرد آموزشی معلمان جهت برطرف نمودن کاستی‌های آنها را از اجزای مهم در موفقیت مدارس مطلوب و اثربخش دانسته است (Shirbaghi, Mohammadi, 2014, p. 164). (Rahayo et al., 2018, p. 218-216)، طی مطالعات خود به این نتیجه رسیده است که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان بر اثربخشی مدارس تأثیر مستقیم می‌گذارد. بنابراین، می‌توان گفت که توانمندسازی نیروی انسانی بعد اثرگذاری بر ارتقای کیفی مدارس است و مفهوم شکل‌گرفته بر اساس مصاحبه با خبرگان، مورد تأیید می‌باشد.

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

بر اساس یافته‌ها، مؤلفه‌های پانزدهم و شانزدهم که در بعد «توانمندسازی نیروی انسانی» قرار گرفته‌اند، تحت‌عنوان مؤلفه «توسعه فرهنگ مطالعه و پژوهش» و مؤلفه «آموزش تخصصی، حرفه‌ای و تبادل تجربه» هرکدام با ۳ شاخص شناسایی شدند نتیجه به‌دست آمده با مطالعات، (Urumchi &Vahdat, 2016, p. 6-8)، (Vandad, 2016, p. 2239)، هم‌سویی دارد.

در مدل آموزش‌وپرورش اثربخش (Wisconsin Education, 2018)، مدل مدارس اثربخش (Rai & Prakash, 2014) و برنامه تعالی مدیریت مدرسه (Sharaf & Sharaf, 2016, p. 77-94)، (Document on the Fundamental Transformation of Education (2019)، در دیدگاه نظری (Creemers, 2009) نیز توسعه صلاحیت حرفه‌ای معلمان در اثربخشی و ارتقای کیفی مدارس تأکید شده است که این نتیجه با مطالعات (Hosseini Largani & Amani, 2018, p. 13)، (Shirbaghi& Mohammadi, 2014, p. 164)، (Moghdisi Tarzeghi, 2014, p. 97) هم‌سو می‌باشد.

در بررسی تطبیقی یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش در دو بخش کیفی و کمّی مشخص شد که مطالعات در حوزه ارتقای کیفی مدارس، به‌خصوص در داخل کشور بسیار کم انجام شده است. بر این اساس، نمی‌توان مدل پیشنهادی در تحقیق حاضر را که با توجه به کمبود منابع، شرایط اسلامی، اجتماعی و فرهنگی کشورمان و درعین‌حال، توجه به جهان متغیر و در حال تغییر امروز طراحی و تدوین گشته است، مقایسه نماییم. اما درجه تناسب مدل پیشنهاد شده که برای اولین بار است در آموزش‌وپرورش شهر تهران ارائه می‌شود، با نظرخواهی از متخصصین تحت مطالعه مورد تأیید قرار گرفته است که مدیران و دست‌اندرکاران آموزش‌وپرورش شهر تهران، می‌توانند آن را به‌کارگرفته و در جهت تقویت و توسعه آن مبادرت نمایند.

تعارض منافع/ حمایت مالی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول مقاله با عنوان "ارائه مدل ارتقاء کیفی مدارس متوسطه دوم (مطالعه موردی : مدارس شهر تهران)" می باشد. نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ ارگان و سازمانی در تعارض نیست و بدون حمایت مالی انجام شده است.

منابع

Alzahrani, S. M. H., Hammersley-Fletcher, L., & Bright, G. (2016). *Identifying Characteristics of a" Good School" in the British and Saudi Arabian Education Systems. Journal of Education and Practice, 7(27),* 136-148. https://doi.org/https://doi.org/10.21083/ajote.v10i1.6389 (in Persian).

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

Amiri, A., Hosseinikhah, A., Abbasi, E . (2016). *The effectiveness of cultural and social extracurricular in middle school boys' schools of Kermanshah city. The fifth scientific research conference of educational sciences and psychology, social and cultural harms of Iran.* https://doi.org/https://civilica.com/doc/654568 (in Persian).

Babb,S.,Joness,M.(2020). *Student voice to improveschools: Perspectives fromstudents, teachers and leaders in 'perfect' conditions.* Improving Schools 1–12.sagepub.com/journals-permissionsDOI: 10.1177/1365480219901064

Bollen, R., Creemers, B. P., Hopkins, D., Lagerweij, N., Reynolds, D., & Stoll, L. (2005). *Making good schools: Linking school effectiveness and improvement. Routledge.*

Bazarghan, Abbas. (2014) *Internal evaluation and its application in continuous improvement of the quality of education, research and planning Excellent training. 2 (3 and 4*), pp. 1-27.(in Persiasn).

Bouzaslan, H., & Kaya, A. (2012). *Sufficiency Levels of Primary Schools According to Effective School Criteria (Şanliurfa Province Sample). Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 980-986. https://doi.org/https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.234

Chang, I.-H. (2011). *A study of the relationships between distributed leadership, teacher academic optimism and student achievement in Taiwanese elementary schools. School Leadership & Management, 31(5),* 491-515. https://doi.org/https://doi.org/10.1108/09578230810863271

Creemers, B. P. (1994). *The effective classroom*. (No Title). https://doi.org/www.files.eric.ed.gov

Fatehi, N. (2013). *Identifying the organizational culture components of effective secondary schools in Rafsanjan city and comparing it with Cook and Lafferty's organizational culture model Hormozgan University Doctoral Dissertation*]. (in Persian).

Garb, W. (2011). *Principal leadership and student achievement: What is the effect of transformational leadership in conjunction with instructional leadership on student achievement*? Marian University].

Gunal, Y., & Demirtasli, R. N. (2016). *A Pathway to Educational Accountability: The Relationship between Effective School Characteristics and Student Achievement. Universal Journal of Educational Research, 4(9),* 2049-2054. https://doi.org/http://www.hrpub. DOI: 10.13189/ujer.2016.040915

Haj Babaei, Hamedreza(2013),*The title of the school I like* , Burhan School Cultural Institute Publications. (in Persian)

Hosseini Largani, S. M., & Amani, M. (2019). *The study of the relationship between lifelong learning and school effectiveness in the teachers of smart schools In the district 5 of Tehran. School Administration, 7(1),* 23-39. https://doi.org/https://doi.org/10.34785/j010.1398.410 (in Persian).

Instruction, W. D. o. P. (2018). Characteristics of Successful Schools

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

Magulod Jr, G. C. (2017). *Factors of school effectiveness and performance of selected public and private elementary schools: implications on educational planning in the Philippines. Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research, 5(1),* 73-83. https://doi.org/http:// | www.apjmr.com. P-ISSN 2350-7756 | E-ISSN 2350-8442

Maier, A., Daniel, J., Oakes, J., & Lam, L. (2018). *Community Schools: A Promising Foundation for Progress. American Educator,* 42(2), 17-22. https://doi.org/https://files.eric.ed.gov/

Moghdisi Tarzeghi, Zahra, (2008).*Investigating the status of Sabzevar high schools based on the characteristics of effective schools.*. Government - other executive bodies - Tarbiat Debir Shahid Rajaei University - Faculty of Literature and Human Sciences]. (in Persian).

Mehr Alizadeh, God bless you. (2008). *Globalization, organizational change and human development planning; Ahvaz: University Press Martyr of Chamran.*

Ndlovu, N. (2018). *School Resources and Student Achievement: A Study of Primary Schools in Zimbabwe. Educational Research and Reviews, 13(7), 236-248.* https://doi.org/https://www.researchgate.net/

Prasertcharoensuk, T., & Tang, K. N. (2017). *The effect of strategic leadership factors of administrators on school effectiveness under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 3. Kasetsart Journal of Social Sciences, 38(3),* 316-323. https://doi.org/http://www.elsevier.com/locate/kjss

Rahimian.hamid. (2016). *A study of the effectiveness of Allameh High and Middle Schools in Tehran, based on the "Effective Schools" framework. Research on Educational Leadership and Management, 2(8),* 51-69. https://doi.org/https://doi.org/10.22054/jrlat.2018.5136.1110 (in Persian).

Rai, A., & Prakash, A. (2014). *In Pursuit of Effective Schools: From Western Perspective. Journal on Educational Psychology, 7(4),* 41-49. https://doi.org/https://doi.org/10.26634/jpsy.7.4.2656

Rahayu ,S, Ulfatin,N , Budi Wiyono, B , Imron, A , Wajdi.M .(2018). *The professional competency teachers mediate the influence of teacher innovation and emotional intelligence on school security. Journal of Social Studies Education Research, 9(2), 210-227.* https://doi.org/https://dergipark.org.tr/en/pub/jsser/issue/37944/438292

Sharaf, J, Sharaf, B.(2016). *School management excellence program, policy making to improve the quality of school management.4(1),94-77.* https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/ fixed address: 1290618.(in Persian).

Sharifi, A., Mohammad Davoudi, A., & Eslamieh, F. (2012). *Relationship between the Amount of Using ICT by Teachers with Their Performance in Learning and Teaching Process.* Information and Communication Technology in Educational Sciences, 2(4), 145-167.
https://ictedu.sari.iau.ir/article_631772_89437ac63a5daeb7feb850761bf803b8.pdf (in Persian).

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]

Sharifi, M. (2016). *Happy Schools Needed in the present era.* Avai Noor Publications. (in Persian).
Shirbaghi. N, Mohammadi .F, Mohammadi .N.(2010). Explaining the relationship between teachers' knowledge of secondary school goals and educational effectiveness . Educational Studies and Planning Quarterly,2(3),170-139.
Shirzad,Kousar,(2021), *Title Identifying Iranian Effective Schools in The 2019 Timss Study . Supervisor. Moluk Khademi Ashkezari Alzahra University*
Sirisookslip, S., Ariratana, W., & Ngang, T. K. (2015). *The impact of leadership styles of school administrators on affecting teacher effectiveness. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 186,* 1031-1037. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.022
The Constitution of the Islamic Republic of Iran, the general policies of the system and the vision document. Approval date: 2013
Teddlie, C., & Reynolds, D. (2000). *The international handbook of school effectiveness research. Psychology* Press. https://doi.org/https://books.google.com/
Torani, H. (2017). *Management of the process in school*. Tehran: Tazkieh Publications (in Persian).
Urbanok, J., & Balevičienė, S. (2014). *Theoretical and practical aspects of concept 'Good School'. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116*, 2275-2280. https://doi.org/https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.559
Urumchi, D., Vahdat, R. . (2015). *Identifying and providing a suitable model for an effective school International Congress of Humanities, Cultural Studies.* https://doi.org/https://civilica.com/doc/561383/ (in Persian).
Vandad, O. (2014). *dentifying the dimensions of effective school culture in secondary schools (Case: secondary schools of Ilam Province). The first international conference of* psychology *and educational* sciences. https://doi.org/https://civilica.com/doc/460161/ (in Persian).
Westerberg, T. (2013). *Creating the High Schools of Our Choice: A Principal's Perspective on Making High School Reform a Reality. Routledge*. https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781315853956
Yazdi, A. (2021). Farsi English management culture guide. Tehran:Rahnama.125-123. (in Persian)
Ziduli,M.,Mqondiso.A.(2023). *Improving Quality Education in Rural South African Schools through Shared eadership Style: A Case Study of Three Rural Secondary Schools.* E-Journal of Humanities, Arts and
Social Sciences (EHASS). 977-991. DOI : https://doi.org/10.38159/ehass.2023487

[Downloaded from mail.journalieaa.ir on 2026-11-29]

[DOI: 10.61186/meo.13.1.13]